

Specijalni brojevi »Istra« — istarskog emigrantskog lista, — a pod specijalnim brojevima mislimo božične i uskršnje — jesu dogadjaj svoje vrsti ne samo u našoj emigrantskoj štampi, nego naročno u našoj jugoslovenskoj štampi.

»Jugoslovenska Reč (Zagreb).«

I STRA

»Navikli smo, da se o Istri govoriti pise sa šablonskim patriotizmom. I zato je iznenadila ova uspela publikacija (Uskršnja »Istra«) u novinskom obliku... Ovim uspjelim pokusajem pokazalo se, koji je pravi način, da se kult Istra podigne na jedan viši stepen...«

»Novo Doba« (Split).

GLASILO SAVEZA JUGOSLOVENSKIH EMIGRANATA IZ JULIJSKE KRAJINE

IZGUBLJENA VOJNA

Ze petnaest let traja vojna, ki jo vodi italijanska šolska politika proti našim bratom v Julijski Krajini. Boj se vrši na široki fronti in z vsemi sredstvi. Da gre za pravo vojno, priča članek, ki ga je objavil tržaški »Piccolo« od 28. oktobra 1932. Članek potrjuje vse, kar smo mi že ponovno pisali glede šolstva v Julijski Krajini. Razlika je le v tem, da smatra on kot začetek boja prihod fašistov na vladu, dočim ne pripisujejo mi te zasluge izključno Mussoliniju in njegovi vlasti, temveč vemo po žalostnih dogodilih da se je ta boj pričel z dnem, ko so prišle italijanske okupacijske oblasti v Julijsko Krajino. Se večja razlika med pisem in nami pa je dejstvo, da je ta vojna dosedaj za Italijane naravnost porazna, dočim jo članek smatra po italijanskem običaju za »zmagovito«.

Boj se traje dalje na vsej črti od šolskih vrtcev navzgor do visoke šole.

Otroški vrtci opravljam, kakor piše »Piccolo« članek, delo, ki ga opravljam vojaki, ki stoje pred pravo fronto in prerezujejo zice pred sovražnimi okopi ali okoli trdnjave. Ljudske šole pa tvojijo vojsko, ki koraka naprej po cesti, ki so jih očistili od ovih otroških vrtcev.

Danes je Julijska Krajina prepletena z gostim omrežjem 230 italijanskih otroških vrtcev, ki jih po ogromni večini (170) vzdržuje društvo »Italia Redenta«, kateri stoji na čelu članica kraljevske hiše vojninde Eleonora d'Aosta, — 40 vrtcev je v občinski upravi, ostali pa v oskrbi raznih organizacij.

Prostori vsakega vrtca conijo povprečno na 50.000 lir, ki pa ne gredo na račun »Italia Redenta«, temveč na račun občine, v kateri se proti volji občinarjev otvarja otroški vrtec. Toda občinarji nimajo besede pri občinski upravi. Občinsko imetje upravlja ali bolje zapravlja ob vlasti imenovani italijanski podeščati in ta ne gleda na škodo, ki tako nastane občini, da se le on z občinskim denarjem pridruži vladnim in fašističkim organom. »Italia Redenta« samo vzdržuje vrtce in še to z bogato dolžijo od strani vlaste in s prisilnimi prispriki domačih trgovcev in obrtnikov. Vsako leto se na novo otvara po 20 otroških vrtcov, tako da bo čez deset let vsaka večja vas imela svoj italijanski otroški vrtec.

S proslavo Gentilejevo šolsko reformo iz leta 1923, so bile slovenske in hrvatske šole v Julijski Krajini obsojene na smrt. Postopoma so izumirale, zadnji razredi so se zaprli leta 1927. Leta 1930. so ukinili italijanske oblasti še slovenske zasebne ljudske šole pri Sv. Jakobu v Trstu, tako da se udi sedaj po vseh ljudskih šolah Julijske Krajine, katere prebivalstvo je po večini jugoslovansko, samo »l'idioma genitil, sonante e puro«...

Gentilejeva reforma pa se ni omejila na to, da poitalijančite šole, poitalijančita je tudi učiteljev. Od 2300 učiteljev, ki so služili leta 1923, je bilo skoro polovica slovenske in hrvatske narodnosti. Te učitelje so kratekmalo odslovili, vpokojili, premestili v stare pokrajine Italije, ali pregnali preko meje in so jih nadomestili z učitelji in učiteljicami iz južne Italije.

Sola je morala postati italijanska in fašistska. V fašistskih šoli pa znanje ni smotter pouka, temveč samo sredstvo za doseg drugih ciljev. Fašistska šola je samo »večja šola, kjer naj kujejo duše učencev v navdušenju za fašizem, kjer naj se večerju otrokom najgloblji italijanska nacionalna zavest in najtrša državljanska zvestoba, obrnem pa najhujša mržnja proti vsemu, kar je slovenskega. To je edini cilj fašistske šole in pred tem ciljem se mora vse drugo umakniti.«

V skladu s tem je tudi najtejnje so-delovanje šole in balilskih organizacij. To skupno delovanje šole in fašistskih mladinskih organizacij je posebno jasno očitljivo 31. marca 1933. sedanji italijanski presvetni minister Ercola v italijanskem senatu. Izjavil je namreč:

»Šola se bo tem teznej približala ciljem režima, čim jačje in vztrajnejše deluje posredno ali neposredno nanjo fašistska mladinska organizacija, ki je v to poklicana. Radi tega je delovanje balilskih organizacij tako prepleteno in zaraščeno z delovanjem šole, da je usoda šole neločljiva od usode balilskih organizacij.«

»Ni dalec dan, je nadaljeval italijanski presvetni minister, ko bo vsak ljudskošolski učitelj, ki ima sicer v to potrebo kvalifikacijo, obenem poveljnik fašistskih mladinskih čet. Tistega dne bomo mi (Italijani namreč) prvi na svetu uresničili ideal učitelja, ki ne zna samo učili učencev osnovne pojme raznih ved, temveč jih zna tudi učigati z ognjem politične ideje.«

Spricu teh besed iz ust najvišjega predstavnika italijanskega šolstva ni treba nobeno besed, več o ciljih in namenih italijanske šole sploh, posebno pa ne nasproti jugoslovenski šolski deci v Julijski Krajini.

Ker bi se pa s samimi rednimi šolami v morskih krajih, slovenski in hrvat-

TRI TEŠKA SLUČAJA FAŠISTIČKOGA TERORA U KLANI

SUKOB MEDJU FINANCIMA ZBOG FAŠIZMA — DVA MRTVA

Klana, aprila 1933. Nedavno bilo je govora o našoj »Istri« kako je nedužan nastradao Korbarič Ivan in kako su ga naši kulturni gospodari odveli još dodanas nepoznatim pravcem. Ovog vam puta javljamo, da smo dozneli da je Korbarič pisao jednu dopisnu kartu, ali ta karta nije došla putem pošte nego službeno, putem karabinjera. U karti ne piše Korbarič gdje se nalazi nego jedino da je živ i zdrav. Ovo je dopisna karta bez ikakvog žiga. Uvelike sumnjamo u ovu kartu, i božimo se da se Korbarič nalazi već na onome svijetu, jer mi previše dobro poznajemo kulturne metode kojima se služu naši gospodari.

Još se govori o teškom slučaju Korbariča, a već su se ovih dana druga dva teška slučaja dogodila: uapsen je Zvane Pročinovnik pilan na Gomancu koja je vlasništvo g. Medvedića i kočijaš Bert u rodnom iz Miadeniči. Obadvajoca državljani Jugoslavije. Njih su uapsili samo zato, jer naši gospodari neće da naši ljudi znaju o radu i vide rad koji se radi na Gomancu u vojničke svrhe.

Bertuna su uapsili na cesti koja vodi iz Klane na Gomanac. Išao je kolima u šumu da doveze drva. Konje i kola otpremili su natrag kući, a njega strpali u auto zajedno sa Prohom i odveli da se nezna kam.

ŽRTVE PODIVLJALIH KARABINERJEV OBSOJENA TUDI PRED SODIŠĆEM

Pred dvema mesecema smo poročali o strahotnem nasilju, ki so ga izvršili karabineri v Ilirske Bistrici nad Slavo Batistovo. Neki karabineri, ki je dekle zalezoval in ga hotel pri neki prilikom celo zlostaviti, a se ga je še pravočasno ubranilo in zbežalo, je Batistovo prijavil karabinjerskemu marešalu, čes da je govorila proti Italiji in psovala javne organe. Naslednjega dne so jo aretirali. Bila je dva tedna v preiskovalnem zaporu, kjer so jo karabinjerji zlostavljali in mučili, tako da je obolela in docela omagala. Povrh vsega zla, ki mu je bila brez sleherne krivde izpostavljena v bistrških zaporih, so jo na zadnje prijavili sodišču na Reki, ki je pred kratkim obsodilo pogojno na dve leti zapora in tri leta policijskega nadzorstva.

Med ljudstvom je izvalo to zverinsko postopanje podivljanih »organov javne varnosti« strašno ogorčenje, ki je

Akoperem smo propitkivali za njih do danas nismo još dozneli ništa. Slutimo da i njima neće biti dobro, ako se brzo ne uzmu za njih jugoslavenske vlasti, jer su lug, državljani.

Inače i u fašističkim redovima počelo se nešto ozbiljno dogadjati. Ovih se je dana dogodio jedan strašan slučaj u jednoj finansijskoj baraki, koja se nalazi u blizini Klane na takozvanom mestu Ravno. Između dvojice finansijskih stražara došlo je do nesuglasica zbog fašizma. Jedan koji je bio vatreći fašista napao je svog kolegu antifašista i taj drugi pograbio je karabinu i jedan put opatio. Prvi je pao mrtav na zemlju. Videći ovaj što je napravio pobegao je iz barake. Znajući unapred što ga čeka kao antifašista, odapeo je sebi drži hitac u glavu i na mjestu ostao i on mrtav.

Naši gospodari u ovom dogodaju ne daju nikome ni riječi spomenuti da ne dodje u javnost. Ovu dvojicu mrtvih finansijskih stražara nisu pokopali na groblju u Klani, nego su ih sa autom odveli nekako dalje. Teško nam je na srcu, kad se sjetimo da su dva mlađa čovjeka na ovakav tragičan način stradala, ali još nam je teže za naše ljudi, kojima mlađi i nevin život trune Bog zna gdje u podrumskim i vlažnim tamnicama. — Klančan.

tako zelo narastlo, da se je zamajal celo stolček policijskoga komisarja, ki je naposled iz previdnosti prijavil karabinjerskoga marešala, ki je vodil preiskavo proti nesrećnemu dekletu, vojnemu sodišču. Baje je bil degradiran in obsojen na štiri leta zapora. Če si pa fašistična oblast domišljuje, da je s tem zadostila ljudskemu pravu, se silno moti. Mar je bilo dekie obsojbe vredno zaradi tega, ker se ni vdalo laškemu ušivcu in z jedko besedo ugnalo njegov ogabni pohlep. Če je to fašistična pravica, ki jo deli Rim našim ljudem v imenu svoje prosljede dvačetogodišnje civilizacije, naj se fašizem ne čudi trpkemu ljudskemu sovraštvu, ki spremila že dobro desetletje sleherno njegovo kretnjo in poslednji njegov tiranski ukrep dosledno z nemim zaničevanjem in sponzano politično pasivno rezistenco.

(»Jutro«)

NOVE OSUDE PRED FAŠISTIČKIM SUDOVIMA

Trst, aprila 1933. — Na Rileci pred sudom održano je opet nekoliko rasprava protiv naših sunarodnjaka, koji su pobegli ili pokušali da pobegnu bez putnice u Jugoslaviju. Na tri mjeseca zatvora osuđeni su Marija Perušićeva, Marija Milotićeva iz Porča, sedamnaestogodišnji Matija Lakosegac iz Motovuna. Povrh toga su osuđeni još na globu od 2000 lira svaki. Rudolf Mijandrušić iz Pazina, star 23 godine osuđen je pak na tri mjeseca i deset dana zatvora i na 2100 lira globe.

Na sudu u Kanalu kod Gorice bio je radi bijega preko granice osuđen na šest mjeseci zatvora i 300 lira globe France Pirk, star 27 godina, iz Dola kod Kala. — Posjednik France Samec iz Loga pri Kanalu osuđen je na osjetnu novčanu kaznu, jer njegov sin Cyril nije polazio predvojne vježbe.

Goričkom sudu prijavili su karabinjeri u Rihemberku Viktora Čuka, starog 23 godine, jer se nije odzvao pozivu. On je aretiran i odveden u goričke zatvore.

ARETACIJA ZARADI ARNALDOVEGA DREVESCA

Šempas, aprila 1933. — V zadnjem času sta bila pri nas aretirana Alojzij Kumari in Stanislav Hrovatin. Osumili so ih, da sta polomili drevo, posvećeno Arnađu Musoliniju, ki je bilo vsajeno na občinskem vrtu. Sumi pa se, da je drevo zlomil eden izmed tistih, ki živi na račun raznih denuncijacij in izdajstev.

Takih postopkov so zmožni samo Italijani sami ali pa oni naši ljudje, ki se slepo udajajo črnočrnci za »judeževe groše«, ter se spuščajo v taka dejanja, ki jih našim poštenim in mirnim ljudem namenoma podtikajo. Na ta način dobijo željeno priliko, da se lahko znesajo nad našim ljudstvom. — (Agis).

OBSEODE NAŠIH LJUDI V AJDOVŠČINI

Gorica, aprila 1933. — Pred sodiščem v Ajdovščini so bili obsojeni: 25-letni Peter Krečić iz Šturi na 20 dni zapora, ker so našli pri njem krivec, kakrnega rabijo v vinogradih, a je prepovedan, 56-letni Anton Skupek iz St. Vida nad Vipavo na 3 mjeseca in 20 dni zapora, ker je skrival puško, 20-letni Piščanc in 23-letni Viktor Bavčar iz Rihemberka iz enakih razlogov na enomesečno ječo in po 1900 lir globe. 22-letni Josip Bizjak iz Rihemberka pa je bil obsojen na 18 mesecev, ker se ni odzval pozivu k naboru.

Prevesem jim obetajo posebne nagrade in službo med Slovenci in Hrvati, jim bodo odslej kakor na Južnem Tirolskem steli tri leta za štiri. Razen tega bodo po vseh večjih krajih nastavili italijanske kaže, ki naj pomagajo učiteljem pri raznoredovanju jugoslovenske dece, to seveda sporazumno s cerkveno oblastjo.

Od učiteljev pa bodo zahtevali, da poznajo vsaj deloma jezik učencev.

Leto za letom razpisujejo in razdeljujejo tudi posebne nagrade učiteljem in učencem za najbolji uspeh, uspehov pa vendar ni.

V Italiji traja šolska obveznost do 12 leta, in še to samo na papirju, v Julijski Krajini pa še dalje do 14 leta. Strogo gledajo nato da slovenski otroci ne desertirajo šolo. To smejo samo njihovi tovariši v starem pokrajnah Italije. In vendar ne zatreže to prav nič. Uspehi so najslabši. Kaznovani pa bodo radi tega oni, ki so pri tem povsem nedolžni, namreč šolski otroci. Pripravljajo namreč načrt, po katerem naj bi slovenski otroci pohajali vsak razred po dve leti takoj da bi s 14. letom dovršili samo štiriči razreda. Pripravljajo in deloma so že ustanovljene obvezne nadaljevalne šole za vse mladencite, ki so že dovršili ljudsko šolo. Posebno pažnjo pa bodo posvečali dekliskim nadaljevalnim šolam, kajti, kakor pišejo faš. listi: »Jezik, ki ga vsljubi in govoriti žena, vrla vsej družini.«

Vsi ti ukrepi so samo dokaz o popolnem neuspehu dosedenja šolske politike. Neuspeh tedaj na celi črti. Ne, v enem ozrek je imela šolska politika uspeh. Prebivalstvo Julijske Krajine se je vsaj deloma asimiliralo prebivalstvu starih pokrajina, toda ne slovensko prebivalstvo temveč prebivalstvo večjih mest, posebno Trsta samega, kjer so sedaj uradno našteli preko 5% analfabetov. Resnično štivo je gotovo veliko večje. To štivo pa ne gre morda na račun Slovanov, ki so vši, kakor pišejo sami faš. listi, vsi v načrtu za zadnjega pismeni, temveč na račun priseljenih Italijanov. To je tedaj toliko obljudljena in tako slavljena italijanska kultura in civilizacija, ki so jo prinesli Italijani v Julijsko Krajino.

DR. LAVO ČERMELJ

tem so gospodje pozabili, da so se pred nekaj leti italijanske oblasti izjavile proti izdaji slovenske knjige o italijanskem risorgimento, čes da bi iz nje marsikaj črpali, kar bi utegnilo bolj kvarno kakor uspešno vplivali na njihovo »asimilacijo«. Pa ni treba zgodovino risorgimenta, fašizem sam je najboljši zgled za ravnanje naše mladine v Italiji. To so slišali fašisti sami dovolj jasno iz ust naših bazovskih mučenikov.

Istočasno s slovenskimi ljudskimi šolami so bili odpravljeni zadnji ostanki slovenskih srednjih šol. Ni še leto dni od tega, odkar so črtali slovenski in hrvatski jezik s programu nekaterih srednjih šol, ki naj bi vrgajale bodoče italijanske učitelje in uradnike, ki bi z znanjem teh jezikov lažje raznorodovali slovensko prebivalstvo. Odpravljeno slovenstvo in hrvatsko ne nadomestili z angleščino, da si tako pridobijo simpatijo Anglike, posebno pa njenega ministra Macdonalda.

Boj na šolskem polju se je vršil in se vrši še dalje na široki fronti in z vsemi bojnimi sredstvi. In uspeh. Uspeh je po pridružju samih faš. listi, vsi v načrtu za

IN ITALIJA?

Ob priliki poseta austrijskega državnega kancelarja dr. Dollfussa Rimu, je duajska »Arbeiter Zeitung« objavila pod gornjim naslovom uvodnik, dopis svojega italijanskega sotrudnika, ki s pretresljivo jasnostjo očita današnje razmere v fašistični Italiji in ga začet podajemo našim bralcem v celotnem prevodu. Članek pravi:

»Odkar v Nemčiji gospodari fašizem, se marsikom zdi Italija dežela prečiščenosti, dežela ublaženih nasprotij, dežela miru, da si izsiljeno z nasilno disciplino. »Mussolini je že čez vrhe«, se misli v Srednji Evropi in se romže v Rim, da bi se tamkaj izvedlo, kako so napravili to stvar. Ne more se misliti, da bi rimski romari ob tej priliki spoznali resnični položaj dežele. Pokazali jim bodo le zelo lepo pročelje.«

»Za narod, kateremu kot zaključak štiriletnega romanja obetajo Italijanske razmere, pa je pogled za pročelje ravno tako poučen, kot so za ministre (»A. Z.« misli austrijske ministre) Mussolinijeva politična sredstveca.«

»Predvsem si je treba razjasniti, da se v Italiji boj nadaljuje na vsej črti. Izjemno sodišče je po daljšem premoru, vrinjenem v čas fašističke deseteletnice, zopet začelo delovati. V Miljanu in Genovi so zadnji teden meseča marca zaprl veliko število ljudi; krščanske liberalne, katoličane, delavce. Odkar so opustili Liparske otroke, mučijo politične konfirmanice na Ponzi, kjer morajo živeti v družbi z návadnimi zločinci. Prav posebno trpe zaradi pogostih nočnih pregledov, petih, šestih v eni noči, pri katerih morajo iz postelje in stativ strurno: tudi konfirmanate ženske morajo prenašati te nepotrebne muke. Sovražnost mase proti režimu ne popušča in trdota proti-režimu tudi ne.«

»A kako je s sadov fašističnega »čiščenja« po uradih? Malo, toda dobrili uradnikov so hoteli. Tako je potem število uradnikov porastlo na neverjetni način. V Rimu je bilo v letu 1921. vsega 52.764 javnih uradnikov, deset let pozneje je njihovo število narastlo na 78.051. Ilustracija k načelu varčne uprave! V tolažbo se vrsti škandal za škandalom. U vladinem zavodu »Luce«, ki priskrbljuje svet s fašističnim filmi, se je pokazal primanklaj, katerega javnost ceni na sedem milijonov lir. Predsednika, poslance Sardija, je nadomestil izredni komesar istega kalibra, poslanec Gray. Osem nameščencev, med njimi odvetnika in inženjerja, so policijski konfirnali, iz razlogov »javne varnosti«. Javna varnost pa bi nikakor ne bila ogrožena, če bi bili osumljence postavili pred sodišče, kamor pripadajo ljudje, katerim se očita tatvina in poneverba, temveč bi bili ogroženi samo veliki takovi. Novi komesar Gray gotovo ne izbrablja ničesar. Kot mlademu poslancu prve fašistovske frakcije v parlamentu se je dokazalo, da je dobil mesečno plačilo od tovarniških lastnikov v svojem volivnem okraju. Je potem takem specijalist za —neizkidavanje Argijevih hlevov. Le ne škandala! Po tem načelu je bil tajnik stranke v Savoni. Ulisse Cecchi pozvan v drugo službo, ker si je ob svoji poroki dal od mestnih trgovin pokloniti za tristo tisoč lir daril. Avtomobil, pohištvo, srebrenino in kožuhove so darovali trgovci — s kakim navdušenjem, si je lahko misliti! Vse se more odrekati fašističnim hierarhom, toda noslovni smisel nikakor. V nekem majhnem mestu v Markah morejo novi člani, ki vstopajo v stranko, doseči, da se jim članske izkaznice daturajo tako daleč nazaj, kolikor si požele. Plačati morajo samo zaostale prispevke. Za denar človek tako postane veteran fašistične revolucije. Vedno se pravi, da niti sam Bog ne more izpreminjati prošlosti: fašistični hierarh jo pa more.«

»Toda to so le majhne lepotne napake režima. Glavna stvar pa je, da je velika masa tistih, ki delajo, zadovoljiva. Ce se more zadovoljnost meriti po kilogramih poklonitvenih brzojavk, kljih morajo vsak dan delavski sindikati poslati Mussoliniju potem so vsekakdo zadovoljni. Ali kako je prišlo da se je pri razpravi o korporacijah reklo v parlamentu: »Ako so bile mogoče občutne skrivitve svega, gre zahvala za to rezumenje delavstva in delovanju sindikatov. Poleg tega pa so mezdne padie tako nizko da se pod to mero ne more iti več. Ce pa krčijo podjetniki še nadaljnji dogovorov načrte s tem, da dovolijo delavstvu vpogled v pravi položaj obratov.« To je reklo poslanec Dži Marsanich v enalem letu fašistične dobe. In v istih sejih parlamenta je menil poslanec Lusignoli, da »bi bilo želeti, da bi se neposredni začetniki kategorij manj odrivali od sindikalnega življenja«, kar naj, navedeno iz fašističnega žlobudanja v razumljiv jezik, pač pomeni da naj bi delavstvo in njegovi začetniki tudi smeli reči svojo besedo pri sindikatih. Vidimo torej »stanovsko državo«, uresničeno v delavskem razredu, ki je porinjen na rob eksistenčnega minimuma, s sindikati, ki se bahajo s tem uspehom, in v ponizni zahtevi, da naj se v delavskih sindikatih tudi delavstvo pusti do besede, nja kot državna oblika bodočnosti!«

»Inozemstvo noče razumeti, da naj krčivo vnanjepolitično Mussolinijev delovanje rabí kot odvratanje pozornosti od notranjega položaja, ki ni rodil ničesar drugega kot slavnosti in neuspehe. V deželi ni miru, ni blagostanja, ni zaupanja v bodočnost. Ako je borbenega duha so njegove korenine drugod, kot pa bi hotel fašizem, da bi se verjelo: ne v imperijalističnem vladalskem nagonu, temveč v obupnem razpoloženju tlačenca in lakotnika, ki ne more ničesar več izgubiti.«

TEŠKI NEMIRI U ITALIJI APŠENJA, PROGONI I AFERE NA DNEV NOM REDU

Paris, aprila 1933. Talijanski antifašistički listovi, koji izlaze v Parizu, Luganu in Žiricu, donose informacije o novim progona antifašista v Italiji. Taina fašistička policija OVRA izvršila je mnogo uapšenja v Milanu, Genovi, Sesto San Giovanni, Parabiagu, Cremoni itd. Medju uapšenim antifašistima ima odvetnika, profesora, učitelja, novinara, inžinira, studenata, trgovaca in radnika, pa čak i jedan svečenik.

U samom Miljanu uapšeno je 90 osoba.

Potvrđuje se vijest, da je ovom prilikom uapšen i poznati publicista Luciano Magrini, bivši urednik milanskog »Seccola« i »Corriere della Sera«. U njegovom stanu obavljen je premetaćina i poslije toga su uapšeni neki njegovi rođaci. U Miljanu je uapšen odvetnik Veratti, ing. Lenozzi i bivši tajnik Radničke komore Broggi, kojem je več jednamput sudio v vanredni tribunal za zaštitu države u vezi sa poznatom aferom belgijskog profesora Mouline. Značajno je, da medju uapšenima ima socijalista, komunista, republikanaca, katolika i bivših fašista. U Genovi je uapšen jedan aktivni fašista, odvetnik Cobianchi, ki je pao u nemilost z bogotoga, što je podržavao veze sa nekim prijateljima bivšeg tajnika fašističke stranke Turattija.

Poslije amnestije od listopada prošle godine fašisti su tvrdili, da će biti ukinut izvanredni tribunal za zaštitu države, ker da se fašistički režim ne treba braniti od defetista, kada je konačno cijela Italija fašizirana.

Medutim ova uapšenja kao i tri procesa, koja je ovih dana vodio fašistički izvanredni tribunal pokazuju, da će fašistički režim održati u životu ovu vrhovnu instituciju fašističke pravde.

Izgleda, da će uapšeni, od kajih su mnogi več predani fašističkom izvanrednom tri-

bunalu za zaštitu države, biti optuženi, da su spremali urotu protiv fašističkog režima. Organ švicarskih Talijana »Libera Stampa«, koji izlazi v Luganu, tvrdi, da fašistička vlada spremi novi veliki proces sa svrhom da priguši antifašistički pokret v Italiji i da zastraši one fašiste, koji su posli stopama Turattija i bivšeg predsednika fašističkog tribunala generala Cristinija, ker su izgubili vjeru v nepogrešivost vladje.

Očekuje se, da će biti provedena nova čiščenja u fašističkim redovima da se ovi fašistički saboteri učine neškodljivima. U antifašističkim krugovima se tvrdi, da je Turatti, kojem je uspelo pobjeći u lidicu, u kojoj je bio zatočen, ipak odan i uhvaćen, premda su njegov bijeg pomagali mnogi njegovi prijatelji, koji zauzimaju važne položaje u fašističkoj hurejarhiji.

Turatti je deportiran na Rhodos, gdje je sada konfiniran.

Socijalistički »Avanti« smatra, da se talijanski fašizam ne osjeća sigurnim, pa da sada sledi primjer Hitlera v Njemačkoj, da do kraja uništi svoje protivnike. Generalna direkcija javne sigurnosti v Italiji nije do sada dala nikakve informacije o uapšenim antifašistima, koja su uapšenja izvršena u posljednje vrijeme jer još fašistima nije uspjeo iskonstruirati urotu, za koju će optužiti uapšene fašiste. Kao dokaz, da se fašistički režim koleba, »Avanti« ističe činjenicu, da poslije svih progona antifašizam je još živ i ozbiljno ugrožava fašistički režim v Italiji. Osim ovih uapšenja tvrdi »Avanti« da su posljednjih dana izvršena uapšenja u masama u mnogim gradovima i selima srednje i južne Italije, povodom demonstracija, koje su bile upriličene protiv fašističkih općinskih komesara, koji su po fašističkom kriteriju dijelili potpore i hrancu nezaposlenima.

*

JAKI OTPOR FAŠISTIČKE POLITIKE BI JEDE I GLADI — SELJACI NAVALJUJU NA OPĆINE — OPSADNO STANJE

Pariz, aprila 1933. Francuski list »Humanité« javlja u jednom telegramu iz Milana:

»U mnogim zemljoradničkim centrima u dolini rijeke Po razvija se laka akcija otpora i borbe protiv fašističke politike bijede i gladi, koju sprovođa fašizam.«

Pokret je primjećen u oblasti Ferrare istovremeno u dva mjesta, koja se več 15 dana nalaze pod opšadnim staniem. Pošto se okupila velika gomila nezaposlenih, koja je tražila kruha i rada, karabinieri su uzalud pokušavali da je rasture. Manifestacije su se nastavile pred općinskim domom, u koji je masa pokušala da provali. Izvršena su i mnoga hapšenja istaknutih manifestanta, koje su provokovali lokalni fašiste.

Ta hapšenja

su, međutim, još više razdražila radnike, koji su energično prešli u akciju. Dvanaest koševa, koji su pripadali velikoposjednicima, zapaljeni su i požari ih je do temelja prugutano sa svim životom koje se u njima nalazilo. Veleposjednička imanja, koja nisu

spaljena, potpuno su uništile radničke mase. U vezi sa ovim dogadjajima na licu mesta došlo je

do koncentracije jakih odreda fašističke milicije.

Čak i sam ministar vazduhoplovstva general Balbo došao je dva dana poslije na licu mesta i održao demagoški govor obečavajući radnicima rad i zaposlenje, ali ni to nije moglo da umiri unzemirene mase. Da bi se u ta mesta moglo doći ili iz njih izišči, potrebitno je pokazati naročitu putnu ispravu izdanu od vlasti, a stanovništvo je primorano da poslije 8 sati u večer ostane u kućama, jer će inače biti uhapšeno.

Slični dogadjaji odigrali su se i u Molinelli.

U Comacchiju

karabinieri su moralni takodjer intervenirati. Uhapšeno je više ljudi, međutim su žene došle pred komandu karabiniera i općinski dom i energično zahtjevale da se svi uhapšeni pusti na slobodu. Nemiri se nastavljaju i dalje.

MUSSOLINI SE BORI PROTIV KORUPCIJE VELIKO PRONEVJERENJE U KINEMATOGRAFSKOM PODUZEĆU »LUCE«.

Veliko pronevjerjenje otkriveno je u poslovanju talijanskog kinematografskog poduzeća »Luce«, koje imade nad sve službeni karakter, vršeći monopol nad svim propagandističkim i povjesnim filmovima.

Pred mesec dana odbor poduzeća predao je upravu vladinom komesaru, zastupniku Grayu. Istraga, koju je provela posebna prefekturalna komisija na čelu sa Lazzarijem, predala je predsjedniku talijanske vlade izvještaj o teškim prekršajima u poslovanju zavoda »Luce«. Pronevjerjenja su započela 1925. i nastavljena sve do danas, te su dosegla iznos od 7 milijuna lira!

Predsjednik vlade Mussolini naložio je

komisiji, da postupa strogo prema nalazu istrage, pa su sa svojih položaja u upravi zavoda »Luce« maknuta dva ravnatelja, jedan pravni zastupnik i neki drugi odbornici. Medutim ova afera zauzima veće razmjere. Tako su zatvorena četiri daljnja odgovorna lica iz uprave. Razumlje se, da javnost s interesom prati ova najnovija otkrića u zavodu, čije ime dnevne čuje po svim kino-kazalištima Italije. Budući da im se nije moglo dokazati da su propuste u službi učinili sa namjerom da sabotiraju propagandistički rad režima, nisu predani izvanrednom tribunalu za zaštitu države, nego su odlukom pokrajinske komisije za suzbijanje defetizma osudjeni na deportaciju i konfiskaciju.

Pred mesec dana odbor poduzeća predao je upravu vladinom komesaru, zastupniku Grayu. Istraga, koju je provela posebna prefekturalna komisija na čelu sa Lazzarijem, predala je predsjedniku talijanske vlade izvještaj o teškim prekršajima u poslovanju zavoda »Luce«. Pronevjerjenja su započela 1925. i nastavljena sve do danas, te su dosegla iznos od 7 milijuna lira!

Predsjednik vlade Mussolini naložio je

PROŠNJE ZA SPREJEM V FAŠISTIČKO STRANKO

Bilje pri Gorici aprila 1933.

Naša vas je bila svojčas vas dobro situiranih kmetov, ki so živeli na trdnih nogah. Danes je situacija še precej družbeniča.

Asimilacija služi najbolj hitro in najbolj uspešno ravno gospodarska odvodenost in tega se naši gospodarji prav dobro zavedajo. Na vse načine gledajo, kako bi nas gospodarski čimprej uničili. Naša »stavnova zadruga« je že dočelo časa v likvidaciji. Ni treba ravno omenjati, da škoko takega nepotrebnega začevanja trpimo ravno zadružarji, toda likvidatorjem to nič mar ni.

Pri nas je malo domaćinov, ki bi nosili črno srajco, še manj pa je takih, ki bi bili nanoj ponosni. Da bi pa Italijani prisili naše ljudi, da pristopijo k fašistični stranki, so si izmisli nekaj povsem novega.

Vse tiste trgovce in obrtnike, ki do danes še niso bili vpisani v fašistično stranko, so primorali, da so vložili prošno — rok je bil določen do 23. marca — da bi jih sprejeli v fašistično stranko. Poskusna doba traja trapez 6 mesecev. Če se v tem roku naš človek ne izkaže

vrednega nositi črno srajco, se ga v stranko res ne sprejme, a odvzame se mu koncesijo.

Razume se, da bodo potem pisali in govorili, da je naše ljudstvo samo vložilo prošnje za sprejem v fašistično stranko, pisali bodo o velikem navdušenju naših ljudi za fašizem in Duce-ja, a previdno bodo molčali kako je do tega prišlo.

Torej: če naši obrtniki in trgovci prošnje ne vložijo, se jim odvzame koncesija, če se ne izkažejo navdušeni fašisti in izdajalci svoje krv in narodnosti, se jim tudi odvzame koncesija.

Naš človek, ako hoče še nadalje živeti na svoji zemlji, naj bi se brezpojno prodal! — (rob)

TANCARELLA JE PREMJEŠTEN U VENECIJU.

Trst, aprila 1933. — Naše učitelje u emigraciji sigurno će interesirati vijest, da je famozni cav. dott. Tanzarella, sekretar trščanskog školskog proveditora, u čijim je rukama bila sudbina našeg učiteljstva u Južniskoj Krajini kroz čitavih deset godina, napokon premješten iz Trsta u Veneciju,

NAŠEMLJENI FAŠISTI PRETEPAJO NAŠE LJUDI

Kazenska ekspedicija pod maskami. Kobari id, aprila 1933. — Pri nas se je dogodil ta, vsekakor zelo značilen dogodek. Dne 23. marca t. l., so fašistične oblasti organizirale veliko proslavo ob prički 14. obletnice ustanovitve fašizem. Priprave so bile velike. Zastave so morale viseti vsepravosod: na trgovinah, hišah, sejnikih itd. Vse naj izzveni v mogočen slavoslov duje.

Ljudstvo iz vseh sosednih vasi (Sužid, Svinj, Idersko,

ALI SE ITALIJA PRIPRAVLJA NA VOJNO?

Trst, aprila 1933.

Italijanska vojaška oblast dobro skrbi za utrjevanje strategičnih točk v naših krajih, prav tako skrbi za prometne zveze med krajem, ki bodo v eventualnem spopadu igrali več ali manj važno vlogo. Na vseh koncih in krajih grade nove ceste, kjer pa take že obstajajo jih širijo in utrjujejo.

Tako so zadnje čase cesto Sežana-Lipica-Lokev, pri prehodu preko tira za sežanskimi zapori dvignili in napravili most. V slučaju vojne se bo tod mogel vršiti promet neovirano.

V bližini Sežane proti Lipici gradijo poleg komaj dograjenih vojaških bolnic, ki jih ljudje smatrajo za smodništice več novih vojašnic.

Pred kratkim so pričeli trasirati cesto iz Dutovelja na Godnje in preko tomajskega polja na Križ. Od Križa pa širijo sedanji klanec na Štorje.

Cesto, ki veže Dutovlje z Općinami so razširili od 3,5 m na 6 m. Presekali so

vse ovinke in znižali bolj strme klance. Pri Repentaboru so na Poklonu (pri kapelici), izsekali in znižali cesto za celih 20 m.

Pri utrjevalnih delih na Nanosu in sličnih so seveda zaposleni izključno le Italijani. V redkih slučajih smejo voziti material tudi domaćini, a vedno le do gotove točke, odkoder odpeljejo vozna mesto vojaki. Voznik, mora čakati na licu mesta, da mu vrnejo voz in živino. Na vsakem köraku naleti na tablico, ki pravi, da je na dotičnem mestu prepovedano ustavljanje se, si ogledovati naprave, fotografirati itd. — (rob)

NOVO VOJAŠTVO.

Bistrica, aprila 1933. V vojašnice, ki so bile dogotovljene preteko jesen, se je kred kratkim naselili pehota. Nova oficirska kasarna je še prazna. Tudi v vojašnico, ki je namenjena za konjenico (v Trnovem) še niso naselili vojakov, ker nadaljujejo z zidanjem. — (A gis)

SIROTTIJEV REŽIM

Kakor so poročali listi je postal v zadnjem času baje zopet aktualno vprašanje o novem škufov v Gorici, ki ga sedaj, kakor znano, nadomestuje kot apostolski administrator in Goričanom predobro znani Sirotti. Marca je bil pri papežu v avdijenci tržaški Škof Fogar. Morda je bila tudi njegova pot v Rim v zvezi s poslednjimi teritorialnimi spremembami cerkevnih uprav ter naslednikom pokojnega nadškofa Se-deja.

Od časa do časa se čujejo govorice, da bo imenovan za goriškega nadškofa sam Sirotti.

Izven vsakega dvoma je, da bi pomenilo njegovo imenovanje težak udarec za naše Goričane, ki jim že sedaj s silo jemljejo poslednje ostanke narodnih kulturnih pravic, kolikor jih je še ostalo pod krovom njihovih božjih hramov. Sirotti je posredno ali neposredno sokriv pri teh kulturnih in verskih zločinah.

Baš v zadnjem času se je pričela po Goriškem

nova gonja proti slovenskim propovedim in krščanskemu nauku v cerkvah. Biljskemu župniku, ki vztrajno propoveduje v slovenščini, so spet zagrozili s policijskim opominom. Sicer so mu domači fašistični šovinisti nakopali baje že več takih opominov, toda poslednje grožnje so, kakor pravijo ljudje, díšale po vsej »kazni«.

Slovenskim župnikom vedno prepondevajo zbirati šolsko mladino po cerkvah in ji v slovenščini podajati krščanski nauk. Doslej je bilo to zaman.

V zadnjem času pa so zato v raznih krajih namestili več italijanskih duhovnikov za verski pouk v šoli.

Tako je prišel pred kratkim na Tolminsko italijanski katehet, ki poučuje verouk v

JOŠ JEDNA ŽRTVA

Pazin, aprila 1933. — Pod Učkom dogodilo se oko Uskrsa dogadjaj, koji je izvadoval dojam u čitavoj srednjoj Istri. Radi strašne in nezapamčene bijede, u koju je zapala Istra zaslugom Italije naš se svjet upušta i u krimčarenje i več su mnogi zbog tega nastradali, to jest osudjeni ili na velike zatvore ili na velike globe. Glad užire ljudima smisao za rezoniranje i mnogi i dalje riskiraju da iz riječke slobodne zone prenesu makar i malu količinu neke robe pa da zarade koji centezim. Medutim talijanska financa nemilosrdna je u proganjivanju našeg svijeta. U jednom sukobu s grupom krimčara brigadir Bezzano upotrebo je oružje i ubio na mestu iz revolvera jednog čovjeka, koji je sobom nosio par kilograma šećera. Identificiran je kao Mate Karlič. Dogodaj je izazvao zgr

UŽURBANO PRETVARANJE PREZIMENA NA TALIJANSKI OBLIK

Trst, aprila 1933. — Otkako je u Trst došao novi prefekt Tiengo prezimena slavenskog karaktera pretvaraju se užurbano i sve večem broju na talijanski oblik. U trščanskim listovima izlaze sve češče du-

UMRO VALENTINO PITTONI

Trst, aprila 1933. — Iz Beča je stigla vijest, da je tamo umro u starosti od 60 godina Valentino Pittoni, istaknuti trščanski političar, koji je kroz dvadeset godina prije rata i nešto malo poslije rata igrao veliku ulogu u političkom životu Trsta. On je bio vodja socijalista v Trstu i zadavao je svojim držanjem i borbenošću velike brige trščanskim ireditistima. I sada u povodu njegove smrti u nekrolozima, koji

gački popisi novih pretvorenih prezimena.

Oko Uskrsa pretvoreno je na talijanski oblik nekoliko stotina naših starih slavenskih prezimena.

PREZIMENA NA TALIJANSKI OBLIK

Trst, aprila 1933. — Otkako je u Trst došao novi prefekt Tiengo prezimena slavenskog karaktera pretvaraju se užurbano i sve večem broju na talijanski oblik. U

trščanskim listovima izlaze sve češče du-

ručuju da njegova zemlja ima u prvom redu zahvaliti za svoju nezavisnost »vrijednosti talijanske vojske« a potom plemenitosti diplomata koji su se nalazili za stolom kod sklapanja mirovnog ugovora u Versaillesu.

G. dr. Borsky učinio je dobro, što je podstavlja fašističku štampu na historiju, koju je ona, očito, več posve zaboravila, jer več tvrdi, da je Italija odlučila o pobedi u svjetskom ratu i da sav svijet imati zahtajan Italiji za sretan svršetak rata, pa zato i spominje nezahvalnost svijeta prema Italiji. Tako fašistička štampa piše sada, dok još svj pamtim, kako je to upravo bilo u svjetskom ratu i u Versaillesu. A šta li će tek pisati kasnije, kad dođu nove generacije, koje više neće biti neposredni svjedoci historijskih dogadaja?

ovih dana oborili su se svi fašistički li-

stovi na dra. Borskog, redaktora za spoljni politiku u »Narodny Politika« i predavačem diplomatskog predstavnika čehoslovačke republike v Rimu. Povod ovom napadaju je jedan članak dra. Borskog u kojem je, polemišući sa fašističkim listovima povodom smješnih i naduvanijih lekcija Maloj Antanti istaknuo, da fašistička štampa treba ponovno pomno da zagleda u historiju, pa će uvrditi da Italija nije sama zadobila svoje granice od 1918 god., i da pomoć, koju su talijanskoj vojski dale u kritičnim momentima francuske i engleske divizije, koje su izvršile prve i probol austrijskog fronta u posljednjoj odlučnoj bitci. Fašistički listovi zgražaju se nad ovakvim pisanjem jednog Čeha, te mu po-

ručuju da njegova zemlja ima u prvom redu zahvaliti za svoju nezavisnost »vrijednosti talijanske vojske« a potom plemenitosti diplomata koji su se nalazili za stolom kod sklapanja mirovnog ugovora u

Versaillesu.

G. dr. Borsky učinio je dobro, što je

TUDI V ZNAMENJU DVATISOČLETNE KULTURE

Trst, aprila 1933.

V zadnjem času, kot znano so italijanske oblasti prepovedale še tistih par revij, ki jih naš kmet čital, kot na pr. »Bogoljub«, ki je izključno verski list in pa »Ženski Svet«, ki je nudil našim dekletom po deželi gospodinjsko izobrazbo. V zameno silišo sedaj v vsako kmetsko hišo fašistički mladinski list »Giovinezza fascista«, ki se tiska v Rimu in ki je vse prej kot vzgojen list, ker mu je namen da bi iz naših otrok vzgojil jančarje.

Prav tako vsljujejo našim kmetom gospodarski list »Amico dei Campi«, ki izhaja v Trstu.

Prav zaprav je neučinkivo zakaj tako silijo njih listi v naše hiše, ko jim je vendar dobro znano, da naše ljudstvo njihovih jezikov ne razume in ga ne obvladuje v govorici in ne v tiskani besedi. Prav dobro vemo, da klub njihovemu fašističnemu kmetskemu glasilu bodo naše kmetje vseeno propadale in bo vseeno pel boben po naših vaseh, ker ima za to dovolj vzroka.

Da v tako kritičnih gospodarskih časih izsiljujejo od nasih ljudi denar za njihovih gospodarskih listov, ki so za nas popolnoma neuporabna, pa je tudi za fašistične veljake neodpustljiv greh! — (rob)

FAŠISTIČNA PROPAGANDA IN POLJEDELSKA ŠTAMPA.

Vrsno pri Kobariju, aprila 1933.

Prav tako kot po Krasu silišo tudi pri nas

italijanske liste in sicer poljedelski list »L'Isonzo agricolo«, ki izhaja v Gorici.

Namen poljedelskih listov je povzdigniti poljedelstvo z modernim in umnim obdelovanjem, »L'Isonzo agricolo«, žalibog tega ne bo nikoli dosegel, ker ga naše ljudstvo absolutno ne razume. Morda mislijo fašistične oblasti, da se bo šel naš kmet najprej učiti njihovih jezikov, zato da bo razumel njihovih kmetskih listov? Ali pa jim je samo na tem, da ogoljujajo našega človeka v načinu popolnoma tujega in nepotrebnega fašističnega tiska? Njihov namen je klub vsej umazanosti zelo prozoren. O kakšnih uspehih pa mislimo, da si le ne delajo iluzij — (rob).

PROPAGANDNA PREDAVANJA.

Poliubin pri Tolminu, aprila 1933. — Kot je opaziti zadnje čase, se italijanske oblasti zelo zanimajo za kmetovalstvo v naših krajih. Zelo so začeli siliti v naše hiše z italijanskimi poljedelskimi listi in iskatni naročniki. Pri nas so organizirali predavanje znanega kmetsko mlekarškega potvalnega učitelja Savelli-ja (nekajd Šavlija). — Predavanje je sijajno uspelo! Izmed Poljubincev ni razumel nihče niti besedice. Pa nam je v resnici žal ker je mogče, da je govoril o odškodnini, ki jo že toliko časa pričakujemo za odvzete nam nujive. Mogoče pa nam je dajal genialne nasvete, kam naj bi orati, ko nam bodo odvzeli večji del rodovitne nujive za vojaško letališče? Res sijajno predavanje! Namga je zelo žal. — (rob).

SKUPŠTINE

OBČNI ZBOR DRUŠTVA

„JADRAN“ V MARIBORU

V nedeljo dne 9 aprila se je vršil ob precešnji udeležbi članstva občni zbor društva »Jadrana«. Občni zbor je vodil njega predsednik g. Dr. Jos. Bergoč, kateri načeljuje društvo že več let. Njegovo stvarno poročilo so zborovalci sprejeli v velikim aplavzom na znanje.

Zlasti je poudarjal, da mora društvo stopati ramo ob ramu z mladim agilnim

»Nanosom« in delati za en cilj skupno in složno. Iz tajniškega poročila smo razvideli, da je društvo poslagalo veliko važnost pevkemu odsek, kateri pod spremnim vodstvom povodovje g. Laha povod triplifira in je bil zbor tudi zmagovalec v Ljubljani, dobil je pozlačen pokal, prvo nagrado v drugi kategoriji. Društvo je poslagalo veliko važnost tudi socijalnemu pogledu skupno z »Nanosom« je številnim emigrantom zimo poskrbelo toplo hrano in prenošišče. V tej smeri bo tudi v bodoče društvo poslagalo mnogo pažnje. Iz poročila blagajnika g. Kristofa je razvidno,

no zelo lepo, da je društvo v finančnem pogledu na dobrih nogah, kar je za skoro vsa emigrantska društva bolj teško reči.

Pri slučajnostih se je razvila živahnega debata glede nadaljnega dela in se je sklenilo, da bosta »Jadrana« in »Nanos« skupno delala v vseh stvareh tičičih se našega dela. V ta namen se izvoli članski medrušteni odbor, kateri bo reševal vse naloge tičiče se raznih skupnih manifestacij, predavanj in drugih prireditev.

Pri volitvah je bil povečini izvoljen staro odbor z predsednikom Dr. Bergočem na čelu, v odbor so bili izvoljeni nadalje še gg. Dr. S. Fornazaric, I. Kralj, Petelin, Bratož, Krištof, Rojc, Kralj M., Valič, Cerk, Kolarč, Lozej, Cerkvenič, Valenčič, Tomažič. Preglednika računov sta gg. Žižmond J. in Kocjan F. Mariborskemu »Jadrantu« klicemo le tako naprej! Li.

DELOVANJE NOVEGA „KLUBA EMIGRANTOV“ V LITIJI

Dne 12 marca se je ustanovil v Litiji nov bratski klub, Udeležba na občinem zboru je bila častna, če pomislimo, da je Litija majhen kraj in da tudi nima posebno velike okolice. V klub se je takoj vpisalo okoli 30 članov, ki pa so do sedaj narastli že čez 40. Prepricani smo, da se bo število 60 članov s katerim računamo, dalo kmalu dosegči, ker zanimanja ne manika in tudi delo, ki se nam obeta bo gotovo zadostilo vsem željaim in zahtevam emigrantov in tudi domačinov.

Prvi sestanek, ki je bil samo za člane, se je vršil 9 t. m., je bil namenjen predvsem propagandi in pogovoru za bodoče delovanje. Uvod temu pogovoru je tvorilo predavanje »Položaj naše emigracije v Jugoslaviji in političen položaj v Italiji«. Sklenjeno je bilo, da se bodo predavanja vršila redno vsako prvo nedeljo v mesecu in sicer javno. Krajevni šolski odbor je klubu dovolil uporabo

Iva razreda v narodni šoli, kjer se bodo vršila predavanja.

Prvo javno predavanje o aktualnih razmerah se bo vršilo 7 maja. Klub se je že obrnil v Ljubljano, da dobi za ta prvi nastop, s katerim se bo predstavil litijski javnosti, kakega močnega in priznanega predavatelja. Vabljeni so vsi, ki se zanimajo in bodo gotovo prišli na svoji račun!

Klub misli v kratkem organizirati širši izlet na Sv. goro nad Litijo, ki je zelo lepa izletna točka. Ker pa so na ta izlet mislili tudi že druga bratska društva se je klub obrnil do vseh emigrantskih društev, ki niso preveč oddaljeni, da bi se domenili za skupno organizacijo in da bi se ta izlet spremenil v nekak pokrajinski izlet vseh bližnjih naših društev. Datum se bo najbrže določil na dan, ko se bo na Sv. gori vršila blagoslovitev koče »S. P. D.«. Javnost bomo natačno obvestili, ko bo vse boljše v natančnije določeno.

DJACI KRČKE GIMNAZIJE U ZAGREBU

VIŠEDNEVNA EKSURZIJA KRČKIH SREDNJOŠKOLACA. — KONCERT U ZAGREBU I NA SUŠAKU. — JEDNA KORISNA I S USPJEHOM IZVEDENA ZAMISAO

U Zagrebu je boravila nekoliko dana oveča izletnička grupe daka krčke gimnazije. Oko sedamdeset učenika i učenica iz Krka pod vodstvom svojih nastavnika sa ravnateljem krčke gimnazije g. Franjom Nakić-Vojnovićem na čelu, stigli su v Zagreb u utorak 18. ov. mi. i ostali ovdje do subote 22. IV. o podne. Došli su da razgledaju i upoznaju grad; da za vrij

IZVANREDNA GLAVNA SKUPŠTINA „ISTRE“ U ZAGREBU

NOVOM DRUŠTVENOM ODBORU STOJI
NA ČELU IVAN STARL.

Ove nedjelje (23. IV.) održana je u dvo-
rani »Kola« izvanredna glavna skupština
društva »Istre« u Zagrebu. Skupština je sa-
zvana iz razloga što je trebalo popuniti od-
bor koji je bio biran na nedavnoj redovnoj
glavnoj skupštini. Tada ponovno izabrani
prestsjednik društva Dr. Ivo Ražem, kako
je poznato, bio je podnio ostavku na svo-
jem položaju, a s njime zahvalilo se na od-
borničkoj časti još nekoliko članova od-
bora.

Skupštini je otvorio potprestsjednik Ivan
Starl. Poslije njegova govora podnešen je
prijevod da skupština izabere Dra Ražema
počasnim prestsjednikom ili pak po-
časnim članom za njegov dosadašnji rad u
društvu kao višegodišnjeg prestsjednika. Razvila
se u ovoj stvar diskusija, pa jer dru-
štvena pravila ne predviđaju počasnog
članstva uopće, to je prijevod promijenjen
i usvojen tako da Dru Ražemu skupština
zapisnički izrazuje priznanje.

Poslije toga prešlo se izboru novog od-
bora. Najprije je bio predložen za prestsjed-
nika sveć. prof. Dr. Srećko Zuglia, što je
skupština popratila odobravanjem. Medju-
tim je Dr. Zuglia odbio da se primi prest-
sjedništvo, motivirajući to zaposlenošću u
svom zvanju. Na to je dan odmor da se
prisutni sporazume u pogledu odborničkog
lista. Pobjedila je lista sa nosiocem g. Ivano-
m Starl, koja je tajnim glasanjem iznijela
većinu. U novo izabrani odbor na čelu sa
prestsjednikom Ivanom Starl ušli su ovi od-
bornici: Dr. Češćut Čiril, Buić Fran, Baf
Fran, Zović Ivan, Sirotić Josip, Zaharija
Josip, Velčić Nikola, Vidmar Josip, Kliman,
Svić, Terpin Stevo, Zuccon Nikola, Dobrila
Josip. U nadzorni odbor izabrani su Dr.
Ivo Ražem, Dr. Just Pertot, Macuka, Vato-
vec i Bačić.

U nastavku skupštine govorilo je neko-
liko članova iznoseći stanje u društvu i na-
čin kako bi se društvene prilike sanirale u
pogledu materijalnog ojačanja kao i obzi-
rom na intenzivnije djelovanje. Donešeni su
važniji zaključci u pitanju članarine, koja je
nešto snažnija (minimum je fiksiran od
dosadašnjih 7 na 5 Din mjesечно), a za-
statci u članarini do konca 1932 brisani su.
Skupština dosta dobro posjećena, potrajala
je od nešto prije 10 sati do iza podne.

Novi odbor stoji pred važnom zadatacom,
čeka ga smišljeni rad u svim pravcima
društvenog djelovanja. — (r)

KONSTITUIRANJE ODBORA.

Novoizabrani upravni odbor društva
»Istra« u Zagrebu na svojoj prvoj sjednici
od 25. ov. mj. konstituirao se kako slijedi:
Prestsjednik: Ivan Starl; I. potprestsjednik:
Dr. Čiril Češćut; II. potprestsjednik: Fran
Buić; I. tajnik: Josip Sirotić; II. tajnik:
Josip Dobrila; I. blagajnik: Niko Velčić;
II. blagajnik: Niko Zuccon; Referent za
štampu: Stevo Terpin; Odbornici: Fran
Baf, Ivan Zović, Josip Zaharija, Josip Vid-
mar, Viktor Svić, Anton Kliman, Ante
Cerneka.

PISMO DRA RAŽEMA

Dr. Ivo Ražem uputio je odboru dru-
štva »Istre« ovo pismo i zamolio nas, da ga
u listu objavimo:

„Iz novina saznajem, da me je glavna
skupština članova »Istre« dne 23. o. mj.
— neznam na čiji predlog, a da me nitko
prije nije pitao — izabrala članom Nadzornog
odbora Medjutim radi istih razloga,
zbog kojih sam dao ostavku na časti pre-
sjednika, nemogu za sada da se primim
bilo koje funkcije u odboru naše organizacije.
Molim dakle da se uvaži i ova moja
ostavka na časti člana Nadzornog odbora.
Zahvaljujući na povjerenju odnosno pri-
znanju, kojim su me članovi naše organizacije
htjeli odlikovati, želim cijelokupnom
odboru što bolji uspjeh i bilježim se s na-
rodnim pozdravom. — Dr. Ivo Ražem v. r.

KONCERT ZENSKEGA ODBORA V BEOGRADU ZA PRIPOMOĆ BEGUN- CEM IZ JULIJSKE KRAJINE.

Pred kratkim je »Istra« pisala o ve-
likom delu, ki ga je storil marljivi in-
delavni odbor odišenih belgrajskih go-
spa za naše revne emigrante, ki v mnogo-
terih slučajih niso imeli nobene druge
opore pri iskanju pomoći in vsaj za-
detnih sredstev, kot Zenski odbor. Da si
pridobi sredstev za nadaljnje svoje
karitativno delovanje za svojo samaritansko
pomoč našim rojakom, je od-
bor, kot že prejšnja leta, priredil tudi
to leto lep in uspel koncert. Da bi kon-
cert čim lepše uspel se Odbor ni vystra-
sil niti žrtve, niti ogromnega truda. Na
odelovanje je povabil razne odišene
belgrajске umetnike, ki so se radi od-
zvali. Da bi pa bila privlačnost še većja
je povabil med drugim tudi odišen Slo-
venski kvintet iz Ljubljane, ki se je tu-
di drage volje odzval. Odbor je prido-
bil za ta svoj koncert največjo belgraj-
sko koncertno dvorano ter jo u zupeno propago-
dovanju skoraj popolnoma napolnil.
Izjavljanje poedinčnih točk programa, zla-
sti pa krasno petje ljubljanskoga vokalnega
kvinteta je občinstvo z odo-
bravanjem in navdušenjem sprejelo, ta-
ko da so morali pevci še in še dodajati
svom programu. Moralni in materijalni
uspjeh koncerta je bil dobar. Za
vse to pa gre zasluga marljivemu Žens-
kemu odboru ter raznim drugim go-
spodom ki so se zavzeli za stvar ter
pripomogli k tolikšnjemu uspehu.

ŠTAMPA O NAŠEM LISTU USKRSNI BROJ »ISTRE« BIO JE OD DNEVNE ŠTAMPE PRIMLJEN S OPĆIM PRIZNANJEM

Uskrsni broj »Istre« bio je primljen ne
samo od naših emigranata, nego i od dnevne
štampe s priznanjem. Razni su se listovi
osvrnuli na naš uskrsni broj duljim ili
kratčim člancima u kojima ističu vrijednost
i značenje našeg lista i naše publicističke
akcije. Iz tih članaka donosimo neke iz-
vatke, da bi naši čitatelji vidjeli kako sudi
jugoslavenska štampa o ovoj našoj akciji i
da bi dobili pobude da nas podupru što
savjesnije i što efikasnije.

U opširnom podlistku, koji je čitav po-
svećen našem listu, zagrebački tijednik
»Jugoslavenska Reč« kaže medju ostalim i
ovo:

»Specijalni brojevi »Istre« — istarskog
emigrantskog lista, a pod tim specijalnim
brojevima mislivo božićne i uskrsne —
jesu dogadjaji svoje vrste ne samo u našoj
emigrantskoj štampi, nego uopšte u našoj
jugoslavenskoj štampi. Istarska emigracija
koja je snažna po broju svojih lepih i zna-
čajnih intelektualaca, u tim specijalnim broje-
vima kadra je da nam prikaže nivo na ko-
me stoji, a taj je, kako vidimo iz njenog
uskrsnog broja, visok i gotovo zamjeran.

Ta konstatacija, koju beležimo veoma
rado i kojom se ponosimo, jedan je veliki
plus ne samo u istarskom svetu nego uop-
šte našem. Mi se ponosimo našom istars-
kom emigracijom, koja je ispravno i du-
boko shvatila svoju tešku i svetu zadaču
i stavljamo je kao svetog primer svim na-
rodnim streljnjima za slobodu, jedna-
kost i bratstvo.

Istarska intelektualna emigracija, koja
nam se pretstavlja u specijalnim broje-
vima »Istre«, većika je neda naše za-
robiljene Istre, te najtužnije i nastragli-
nije jugoslavenske zemlje, ona pret-
stavlja svu njenu snagu, sva nlena na-
stojanja i iskreno ispoveda svete nijene
želje, koje ne samo da su nacionalne,
nego i duboko čovečanske.

Rad je istarske emigracije ozbiljan, pro-
mijenjen i stoga tim više vredan poštovanju
i pomoći naših širokih i slobodnih narodnih
masa. Uz nju nas vežu iste misli, isti ose-
ćaji. Kroz bol i patnje Istre radia se nešto
novi — veliko, plemenito i opšte ljudsko.

I kad dove taj čas uskrsnuća, Istra će
doneti u našu narodnu zajednicu svoje
ideale pronete i prekaljene kroz krv i Gol-
gotu patnje i mučenštvo. Ona će oplemeniti
tu našu zajednicu i dati joj pečat spo-
znanja, koji se rada u ropstvu i koji će biti
večni memento za sve nas.

Evo, te i mnoge nas još misli saleču
listajući ovaj uskrsni broj »Istre«.

Ovom je broju »Istre« dan tako zna-
čajan karakter, koji potpuno opravdava
pojam reprezentativnosti i almanaha
nastojanja istarskih intelektualaca u
emigraciji.

Katkada je zadača urednika veoma te-
ška, a naročito zadača urednika koja što je
to slučaj baš u listovima, koji imaju pri-
kazati čitaocima i reprezentirati ono što je
najbolje, najlepše, najsnaznije i najznačaj-
nije što može dati jedna sredina i jedan
krug bilo kakvih kulturnih radnika.

Urednik »Istre« je tu svoju zadaču iz-
vršio s velikim razumevanjem i savesno-
šću i kao najbolji dokaz te njegove spre-
me poslužiće »Istra«, koju je on kroz vre-
me svoga urediranja podigao na zamerni
nivo i stavio je u red najbolje uredivanih
listova.

Red bi bio da reknemo o svakom prilo-
gu u uskrsnjem broju »Istre« po neku reč.
A kad bismo to učinili bilo bi i nama sa-
mima najmilije. No kako je materijal velik,
sadržinom raznolik, ali opet kroz sve to
provejava jedan duh i jedna misao, poku-
šaćemo da damo samo kratki pregled sve-
ga onoga što je reprezentirano u uskrs-
njem broju »Istre« i što pretstavlja jedan
bogat i dragocen almanah intelektualnog
rade istarskih emigranata (A što čekaju
ostali?!), koji s mnogo pozrtvovanja
pomaže ovu svoje jedino, i zaista repre-
zentativno glasio.

Uredniku mora se priznati da je »Istre«
podigao na zamernu visinu, da joj je
dao — što je za našu emigraciju naj-
važnije — i odredenu liniju. Njemu je
pošlo za rukom, da u relativno kratko
vrijeme okupi oko lista lijepu grupu od-
ličnih saradnika — iz redova istarskih
javnih radnika — kojih nema malo broj.

U našoj, domaćoj javnosti, »Istra« se po
prvi put snažnije afirmira o prošlom Bo-
žiću, kad je izašla u povećanom opsegu.
Lojalno se mora priznati, da je u »prečans-
kim« krajevima, ona imala naibogatiji i
provoklasi material, visoko otkočivši nad
našom dnevnom štampom.

Ovog Uskrsa »Istra« je premašila i sa-
mu sebe. Izašla je na 40 stranica, s
prvoklasnim prilozima velikog broja
saradnika koji bude sada, na ovom mje-
stu, bilo teško navesti.

Svi su prilizi iz redova istarskih emigran-
ata, svi se odnose na Istru — bogate vi-
jesti, kulturno-historijski članci, politički,
književni, pjesme, itd.

Urednik »Istre« sa svojim užim krugom
saradnika, dao nam je za Uskrs, ne jednu
novinu, već bogat i dragocen almanah s
kojim će se moći poslužiti svaki naš javni
radnik, — almanah kog bi moral imati
svaki naša kuća.«

Ljubljanski »Slovenec« u svom kul-
turnom pregledu osvrće se na saradnju
slovenskih književnika pa kaže:

»Velikonočna številka »Istre« je bo-
gata po svojih narodnostih razpravah,
kulturnih člankih in literarnih prispev-
kih. Nad polovicu lista polni prilozima
kult. delavcev s slovenske strani (Magajna,
Soklič, Leglaš, Likovič, Kosmač, Ribičić,
D. Grudnova, dr. La-
panje, Alojz Gradnik itd.)

Ustavim se naj ob zaglavju »Naši kulturni
delavci«, kjer se vrste Gorsetove skice sle-
dečih mož: Magajna, Preglija, Grudna, Ve-
likonje, Ribičića, Lovrenčića, A. Široka, K.
Široka, Ukmara, Grahorja in Delaka. Med
sliskim se plete Magajnova beseda o delih
in načrtih primorskih umetnikov. Posebno
je zanimiv odgovor Magajnov na vprašanje
ali more pisati primorski pisatelj ne-
tendično, če misli na svojo nesrečno do-
movino. Magajna je pokazal na Sheehano-
vo »Dolino krvn« in na Turgenjevo »Lov-
čeve zapiske«, umetnini, ki sta vzrastli iz
bolečine domovinske bolezni.

Navikli smo da se o Istri govoriti i piše
sa šablonskim patriotizmom: i zato je
iznenadila ova uspjeta publikacija, u
skromnom novinskom obliku. Čitate
jedne serije poznatih imena, koja svje-
doče o kulturnoj snagi savremene Istre.

NAŠI U BEOGRADU

Nove prostorije beogradske organizacije.
Širi društveni sastanak.

Udruženje »Istra-Trst-Gorica« u Beo-
gradu uzele je početkom aprila o. g. pod
zakup dvije sobe za svoje društvene pro-
storije u ulici Kralja Petra br. 22, u isto
zgradi u kojoj drži gostionu poznati na-
član Ante Starl.

Time je riješeno jedno od najglavnijih
pitanih, koje je već nekoliko godina mu-
čilo Udruženje I-T-G u Beogradu i kole-
nje dalo, da se društveni život i rad raz-
vija onako, kako su željeli i htjeli vodje
društva.

Sastanci po raznim lokalima dosadili su
svim članovima društva, a što je najteže
bilo, skopčani su bili sa materijalnim
izdacima, što nije bilo u interesu ni
društva ni njegovim članovima. Teškoće
su bile velike kad se radilo o sastancima,
a da se i ne govoriti o širim sastancima, za
koje se društvo moralo naročito postaratati,
da bi se dobilo negdje prostorije, gdje bi
se ti sastanci mogli održati.

Narodno Odbrani valja se ovom pri-
likom naročito zahvaliti na njenom gosto-
primstvu.

Novoizabrani odbor uzeo si je za spe-
cialnu dužnost da bilo kako prebrodi ove
teškoće, koje su poticale iz finansijskih
razloga; došao je do pomenutih prostorija,
nabavio čak skroman ali lijep namještaj
za svoju čitaonicu tako, da će prostorije
društva biti stvarno centar emigrantskog
života u Beogradu.

Svi će članovi, kako oni koji se nalaze
u Beogradu, tako i oni koji dodu poslovom
u Beograd, naći u društvenim prostorijama
uvijek najvažnije društvene informacije i
moći da čitaju razne novine, revije i knji-
ge.

Obavejšavamo članove I-T-G u Beo-
gradu, da će se u društvenim prostorijama
u Kralja Petra ul. 22 (kad Ante Starl
gostiona k »Istrinu«) održati dne
7. maja, u nedjelju prije podne u 9 i po sa-
ti širi društveni sastanak sa jednim pred-
avanjem, diskusijom o društvenim prilika-
ma i slučajnostima. Mole se svi članovi
da sobom ponesu i društvene legitimacije
kao i popunjene statističke liste.

Pošto je ovaj sastanak za društvo vrlo
značajan, mole se članovi kao i neuči-
njeni emigranti iz Julijske Krajine, da na
sastanak neizostavno dodu.

NAŠI U ZEMUNU

PROSTORIJE ZEMUNSKE ORGANIZACIJE.

Naše Udruženje preselilo se u nove pro-
storije u Kralja Aleksandra ulici br. 9 dru-
gi sprat, dvorište (privatna kuća), gdje je
smještil

NAŠA KULTURNA KRONIKA

MONOGRAFIJA O PEROJU

Fran Barbalić: Peroj, srpsko selo u Istri. Billeške i uspomene. Zagreb (1933). Preštampano iz Narodnih Novina br. 48—55 i 59 — 1933. Naročuje se kod autora: Zrinjevac 11, I. i uz unaprijed poslanih 15 Din šalje se franko.

Ime g. Frana Barbalića već je otprije doznato našoj javnosti. Ako ga je do pred dvije godine znao uži krug ljudi kao pisca, koji se bavio proučavanjem školstva u Istri, postao je on svojom dokumentarnom knjigom: »Vjerska sloboda Hrvata i Slovaca u Istri, Trstu i Gorici« poznat ne samo u širim krugovima naše emigracije, već i u ovdašnjoj javnosti, koja se zanima za Istru i njenu kulturu. Strojeći nešto podalje od svakodnevnog zbijanja u našoj emigraciji, ali gojeći zato ne manje ljubavi prema Istri, g. Fran Barbalić predao se svome radu i time koristi kao malo tko. Rad, što ga on izvršuje, trebalo bi to više cijeniti, što se za to traži mnogo truda i požrtvovnosti, a ne dobiva se često za užrat ni moralno priznanje koliko zaslužuje, a kamoli materijalno. Treba tu mnogo ljubavi do stvari, da se usprkos svemu, radi, istražuje, piše i izdaje.

Od radova, koje je napisao g. Fran Barbalić spominjemo: »Pučke škole u Istri«, »Jugosloveni i školsko pitanje na Rijeci« i »Hrvatske i slovenske škole u Istri«. Rijeka (Jubilarni broj Hrvatskog učitelja g. 1925). Naročito ističemo njegovo djelo »Vjerska sloboda...« izgrađeno g. 1931 u nakladi društva Sv. Jeronima u Zagrebu, koje je nagradila Srpsku Kraljevska akademiju u Beogradu. Radovi g. Barbalića, dani nakon domaćeg proučavanja, odlikuju se solidnom obrazdom sakupljenega materijala i statističkim podacima, koji mu poslužuju u stvaranju vlastitih zaključaka. Te odlike došle su u najvećoj mjeri do izražaja u njegovoj knjizi o vjerskoj slobodi našega naroda pod Italijom. Knjiga je dokumenat za sebe o jednom životnom razdoblju u Istri pa će zbog toga zadržati trajnu vrijednost. Originalna je u njoj statistika o broju našega stanovništva u današnjoj Julijskoj Krajini. Ta statistika, kada postoje samo falsificirane sa strane fašističke Italije, ima za nas posebno značenje. Svakako mimo knjige g. Barbalića o vjerskoj slobodi Hrvata i Slovaca pod Italijom neće se moći pisati o dosljednjim prilikama u našoj užoj domovini.

Najnoviji rad g. Barbalića: monografija o jednom pravoslavnom selu u Istri, Peroju, posjeduje spomenute odlike njegovih prethodnih radova. Na 35 stranica ovećega formata prikazao je g. Fran Barbalić selo Peroj sa mnogih strana. U prvom dijelu iznio je ukratko historiju mjesta, pozabavivši se opisnjicom seobom od god. 1657, kada je Peroj dolaskom pravoslavnih crnogorskih porodica zadobilo lice koje ima i danas. Donio je talijanski tekst i nepotpun prijevod Povelje, kojom je mletačka vlada uredila odnose novih stanovnika i u vezi s time iznosi svoje kritičke opaske. Za razliku od Klaića ne naziva je Mletačkom već Perojskom poveljom. Iza toga erta vjerske prilike u prošlosti toga pravoslavnog otočića okružena katoličkim stanovništвом; daje statistiku mjesta i ističe nastojanje Perojaca da dodu do svoje pučke škole, opširno s citiranim dokumentima, tako da ima možda i sviše detalja. Autorove reminiscencije iz ovoga doba, slika današnjega stanja u Peroju i »Dodatak« upotpunjaju čitav prikaz.

Monografiju o Peroju napisao je g. Barbalić upotrijebivši svu literaturu do koje mogao doći. Slika bi ispalta potpunija, da je bilo moguće doći do svih onih podataka koji se kriju u arhivima u Mlecima i Istri. S te strane bit će manjkav svr radovi u kojima se u ovo vrijeme bude pisalo o Istri. To je osjetio i sam pisac, kada je pri kraju prikaza istorijata Peroja rekao:

»Ovime dakako nije obradjena prošlost Perojaca... Trebalo bi je svestrano obraditi, a to se može, ako se pristupi na rad u razne arhive, gdje bi se još štota zanimivo našlo.«

G. Barbalić piše jednostavnim i čitkim stilom, čemu ne može smetati ni ono par jezičnih pogrešaka, koje su se potkrale. Korisno bi bilo, kada bismo dobili monografiju još kojega našeg mjeseta.

Svoju kulturnu svijest pokazala bi naša emigracija, kada bi na efikasan način, pokazala interes za rad g. Barbalića. Takav rad ne zasluzuje to iz nekoga sentimentalnog patriotizma, već po svojoj stvarnoj vrijednosti.

Matko Rojnić.

NAS PROBLEM U »GLASNIKU JUGOSLOVENSKOG PROFESORSKOG DRUŠTVA«.

»Glasnik jugoslovenskog profesorskog društva«, koji izlazi mjesечно u Beogradu u obliku revije, počeo je da donosi rasprave o našem problemu, pa je u svom februarskom broju raspravu o statistici Jugoslavenska u Julijskoj Krajini i Talijana u Dalmaciji iz pera prof. Radivojevića. Tu smo raspravu prenijeli u Uskršnjem broju »Istre«. — U aprilskom broju izšao je opširni prikaz »Jugoslovani u Italiji«, koji je napisao naš dr. Lavo Čermelj. Uz prikaz objavljena je i geografska skica Julijskih Krajina. Taj čemo rad radi njegove interesantnosti i dokumentarnosti prenijeti u »Istru« u jednom od idućih brojeva.

MATINEJA ČAKAVSKE LIRIKE U ZAGREBU

U Pučkom sveučilištu u Zagrebu priredio je Klub Slavista na zagrebačkoj univerzitetu u nedjelju 23. o. m. matineju čakavске lirike. Pred mnogobrojnom publikom, koja je dupkom napuniла dvoranu rečitovali su članovi teatra i studenti čakavskih pjesnika Vladimira Nazora, Mate Balote i Draga Gervaisa te pjesnika Čakavaca s otoka Hvara Pere Ljubića i Jakova Carića. Osobito su se svidjele istarske čakavске pjesme Nazora, Gervaisa i Balote, a pogotovo Balotina »Božićni račun s gospodinom Benedeton«. Bila je to lijepa istarska kulturna manifestacija, koja je ostavila odličan dojam. Zagrebačka štampa pisala je opširno o ovoj kulturnoj priredbi i naročito je isticala značenje istarskih čakavskih stihova, osvrćući se riječima priznania na poeziju Nazora, Balote i Gervaisa.

IZLOŽBA SLIKARA KLODIĆA U TRSTU

Poznati tršćanski slikar Kłodić, specijalist u marinama i pomorskim motivima, priredio je početkom ovom mjeseca u Trstu u Sala Michelazzi svoju izložbu. Tršćanska štampa primila je izložbu veoma simpatično, a poznati kritičar Silvio Benco napisao je u »Piccolu« opširan članak o Kłodiću i njegovom slikarskom radu.

RADO BEDNARZIK: »GORIŠKA IN TRŽAŠKA POKRAJINA V BESEDI IN V PODOBII.

Izdala književna založba »Sigma« u Gorici 1932. O tej knjigi je napisal početno I. Grigorov v. »Lj. Zv.«, kjer med drugim pravi: »Že dolgo smo pogrešali, prave, zemljepisne moderne študije o teh krajih, ki se zanje skoraj nihče ne zanima. V šolah tega pouka nimamo. Obenem je treba povedati, da starci pisci domoznanskih učbenikov vobče niso upoštevali socialne statistike in gospodarskih razmer in še to, da je pokrajina kot celota šele zdaj umetno nastala in že zaradi tega ni bilo treba o njej sami posebne knjige. Saj vemo, da niti zemljepisno, niti narodnostno in gospodarsko ni samostojna enota. Poskušati pa smo morali prej ali slej naše poljudne knjižnice izpopolniti. Primorci smo sprejeli Bednaržikovo knjigo z velikim veseljem. — Pisatelj je zbral potrebitno snov iz obširnega slovstva, italijanskega, nemškega in slovenskega. Priloženi seznam zbuja spoštovanje za njegov trud. Vtisk je ta, da smo Bednaržiku lahko hvaležni za knjigo. Drugi del knjige, ki se deli v tri dele, opisuje kraje. Avtor je sestavil poucen potopis. Knjiga je okrašena z resničnimi fotografičnimi slikicami tipičnih vasi, talnih pojavorov in pokrajinskih delov. — V tretjem delu vidimo seznam sedanjih uradnih imen za slovenske kraje. — Knjigo vsem rojakom toplo priporočamo. (Agis).

DR. LAVO ČERMELJ: NIKOLA TESLA.

Mladinska matica v Ljubljani je pred kratkim izdala to poučno knjigo našega rojaka. V zgoščeni obliku in s potrebnimi podatki iz elektrotehnike, podaja mnogo zanimivosti o Nikoli Tesli, omenja njegove epigone (Marconi itd.), ki so kradli njegove iznajdbe itd. Knjigo, katero je kritika sprejela zelo počitno, je zanimiva za vse in ne le za mladino. (Agis).

MILKO BAMBIC

je ilustriral letošnji koledar Mohorjeve družbe. Revija »Beseda o sodobnih vprašanjih« pravi o njem: »Bambič je umetnik, ki zna s preprostostjo dati nekaj enotnega, občutnega, zdravega, torej lepega«. Bambič dela tiho, skrito in neumorno. Ni je skoraj publikacije, ki gre široko med narod in mladino, ki je ne bi on ilustriral. (Agis).

»SVETLE SAMOTE«.

V »Dom in Svetu« št. 3, je izšla kritika Gradnikove zbirke pesmi »Svetle samote«, ki jo je napisal priznani slovenski kritik Fr. Vodnik. Po izvršni analizi in kritiki posameznih ciklov zaključuje: »Pričuoša antologija, ki je zbrana po kvalitetnem merilu ter utrjena motivno (od tod cikli), je tako čudovito lepo ubrana celota. »Svetle samote so ena najlepših knjig, kar smo ih zadnji čas dobili.«

V isti številki »Dom in Svetu« je tudi Bevkova povest: Kryaveće rane. (Agis).

BEVKOV: »ŽERJAVI«.

Izdala in založila Vodnikova družba v Ljubljani 1933. V »Lj. Zv.« kritizira Andrej Budal to delo našega neumornega pisatelja: »Bevk se je še enkrat izkazal neizcrpnega oblikovalca naših povojskih usod. Z »Žerjavim« je dokazal, da jedro naše, morda najlepše priporučene narodne pesmi tudi po Juršču in Cankarju še vedno oplajava in bogati naše slovstvo in našo duševnost.« (Agis).

NOVE KNJIGE O SOŠKIH BOJIH.

Te dni je izšla v nemščini nova knjiga o soških bojih, ki jo je napisal Fritz Weber z naslovom »Isonzo — 1915«. (Agis).

IVAN PREGELJ: THABITI KUMI.

V tretji številki »Sodobnosti« je pričel objavljati naš rojak Iv. Pregelj daljšo povest pod naslovom »Thabit Kumi«. Povest se dogaja v 16. stol. na Tolminskem (Agis).

CIRIL KOSMAČ V »LJUBLJANSKEM ZVONU«.

V zadnji številki »Ljubljanskega Zvona« je izšla povest našega mladega pripovednika sobradnika »Istre« Cirila Kosmača z naslovom »Cerkovnik Martin«. Kratka povest je to, a vendar dolga, brez konca. Saj je v tem Kraševcu in cerkovniku Martinu zduženih sto in sto Martinov, ki med stenami italijanskih jez zgužljajo moći in razum, kri in življenje. Usoda tega Martina objema ves naš narod. — S to povestjo je stopil Kosmač prvič v večjo slov. leposlovno revijo. Želimo mu le, da bi v miru nadaljeval svoje delo in odkrival svetu našo veliko bol, da bo svet spoznal našo usodo — usodo Martina!

Ta številka »Lj. Zvona« prinaša tudi daljšo povest Franceta Bevka z naslovom: »Pismo, ki ga je pisala ženska. (Agis).

IVAN TRINKO-ZAMEJSKI

Dr. Joža Lovrenčić je v 7—8 številki »Mentorja«, ki je izšla te dni, priobčil obširnejši življenjepis Ivana Trinka-Zamejskega, pesnika Beneške Slovenije s posrečenim izborom pesmi iz njegovih zbirk. Ta življenjepis z izborom izide te dni tudi v Mentorjevi knjižnici. Naroča se: Uprava Mentorja, Ljubljana, Miklošičeva cesta 7 I nadstr. (Mentorjeva knjižica I. svezek, cena 5 Din). (Agis).

RIBIČIC JOSIP: MIKLAVŽEVA NOČ.

Mladinska matica v Ljubljani je izdala razkošno, bogato ilustrirano knjigo »Miklavževa noč«, ki jo je napisal Josip Ribičič a ilustriral M. Bambic. Mladika piše: »Knjiga je prav dobra in lepa. Ribičič je eden najboljših, ki pišejo za mladino in je tudi v »Miklavževi noči« dal prav lepo in posrečeno delce. Bambič je knjigo ilustriral zelo bogato in prav dobro. Bambič je prav spremenil ilustrator mlađinskih knjig. Oba, pisatelj in slikar, sta naredila knjigo prav prikupno in bogato. (Agis).

UMETNISKA RAZSTAVA JOSIPA BUŽANA V TETOVEM

Letos že tretič prireja naš ozki rojak prof. Josip Bužan obžirno in lepo razstavo v Tetovem. Dve predhodni razstavi, ki jih je priredil g. Bužan z velikim številom razstavljenih slik so zelo uspele, kljub provinjalnemu značaju tega našega južnega mesta. Topot je ta, da smo Bednaržiku lahko hvaležni za knjigo. Drugi del knjige, ki se deli v tri dele, opisuje kraje. Avtor je sestavil poucen potopis. Knjiga je okrašena z resničnimi fotografičnimi slikicami tipičnih vasi, talnih pojavorov in pokrajinskih delov. — V tretjem delu vidimo seznam sedanjih uradnih imen za slovenske kraje. — Knjigo vsem rojakom toplo priporočamo. (Agis).

NA REČINI

Na Sušaku, u Rečini,
Kalna voda teče,
Svaki put, kad tuda projden,
Srce me zapeče.

Na Rečini stoji most,
ničesa ne veže,
po njem gredu soldati
svaki pušku steže.

Priko mosta lipi grad
Pun je naših bratov,
a do mosta jedna žica,
tu te čeka mati.

Sloji tamko cilo jutro
stati će do noći,
čekati će, ufatiti će,
češ li moći doći.

Prašljive su njeje noge
i stare cavate,
milo lice zbrzadalo se
škrbeti se za te.

Na Sušaku pod Trsatom
teče Fiumera,
prički nje su drage glave
miljare matera.

Od Rečine se do Raše,
od Raše do Mirne,
čekaju nas dobre duše,
čeznu oči virne.

Jedan dan mi čemo složno
poj u kraj domaći.
Samo ontar ne će svaki
svou mater nati.

MATE BALOTA

UPRAVA »ISTRE« MOLI
sve one preplatnike dužnike, koji će ovih dana primiti obračun svoga dugovanja, da svoj dug podmire in cijelosti ili bar djelomično (u obrocima). Treba da svako učini svoju dužnost prema ovom našem listu, koji je našem narodu u Julijskoj krajini i našoj emigraciji potreban. Vjerujemo, da će nas naši preplatnici shvatiti i da će se odazvati.

DOKUMENTI

Hoteći razmršiti ili razkriti početak prstanovnika od Istre, držim za izgubljeni posao. Duh našega vremena teži svim drugamo, nego da se starimo proslaviti se rimske kamenjem, posudjem služljivo nadjenjem u kakvoj gromadi ili napisima starinskih novaca. Slava naših praotaca malo će nam pružiti, ako ne budemo drugo činili, nego samo dokazivali pravim diplomama, da smo njihovi pravi potomci. Bolje bi bilo dakle baciti pogled na sadašnje okolnosti, buditi naše sposobnosti, misliti o narodu, običajima i duhovnom stanju različitih naroda, koji živu u Istri.

Mi čitamo s veseljem, što nam priopćuju putnici o običajima od nas veoma udaljenih a i barbarskih naroda, o običaji naših Slavena, medju kojima živimo, koji naša polja obrazduju, koji vojsku napunjuje čerstvo i krasnom mladeži koji i u višu nego jednom obziru zaslužuju našu ljubav i našu sklonost, da nas ne zanimaju! Daleko od nas neka bude ona mrska i zlo razumljena predrasuda, po kojoj mislimo da su Slaveni gori po čuvstvu i jednu od onih stanovnika naše zemlje, koji govoru koje talijansko načrte.

D. A. FACCHINETTI
(»L'Istria« Trst - g. 1847.)

MAZZINI

Domovina pred vsem! — In kdo smo mi, ki hočemo preudarjati svoje besede po osebnih posledicah? Doba posameznikov je pri kraju. Živimo v dobi načel: Živimo

NAŠ NOVI ARHITEKT ANTE LORENCIN

U martovskom roku završio je svoje studije na Arhitektonskom Odsjeku Tehničkog Fakulteta u Beogradu Ante Lorenčin iz Medulina u Istri i promoviran je za arhitekta.

Tom prilikom našao se na prijateljskoj večeri veliki broj naših emigranata, od najstarijih do najmladijih i iz svih društvenih redova. Naročito prijatan utisak učinili su školski drugovi Lorencinovi, koji je bilo oko desetak i koji su bili razdražani u krugu Istrana, jer je veće prošlo u najlepšem raspolaženju do rano u zoru.

Doajen večeri bio je dr. Čok, koji je prvi nazdravio slavljeniku, zatim je govorio dr. Ivo Mogorović, čiji je jak i ozbiljan govor društvo saslušalo sa najvećom napetošću. Dr. Radikon pozdravio je slavljenika u ime Udrženja, dr. Krmotić je sa biranim riječima zaželio Lorencinu sreću u životu. Još su govorili g. Trnajstić, predsjednik tajnika Udrženja, Lj. Garčina, Maks Rejec, Mohorovičić Josip i Al. Serđo. Društvo je do suza nasmijao neadmašivi Barba Ive Bolonić. Redakcija »Istre« čestita mladom našem arhitektu.

VJENČANJE.

Dne 30 o. m. vjenčat će se u Zemunu kći našeg popularnog Barba Ive Bolonića, gospodica Nada Bolonić, činovnica direkcije drž. željeznica, rodjena u Trstu, sa gospodinom Todorom Živkovićem, carinskim kontrolorom, rodom iz stare poznate trgovачke kuće u Zemunu. — Bilo sretno i beričetno!

»FRANKOPANSKI DVOR«, tako se imenuje bivša gostilna Reininghaus v Frankopanski ulici v Ljubljani, odkar jo je prevzel naš rojak Mirko Ukmar. Skrajni čas je bil, da se je odstranil stari nemškutarski naziv in vse priznanje našemu rojaku Ukmarju, ki je znan tudi kod izbornih kuhar.

**MANUFAKTURNA
IN MODNA
TRGOVINA**

**JOSIP IVANČIĆ
LJUBLJANA**

PREŠERNOVA 54

Velika izbira vseh vrst štofov za damske in moške obleke, razne svile, zefirje, šifone, platno za rjuhe, gradi za zimnice itd.

CENE STROGO SOLIDNE!
ROJAKI PODPIRAJTE!

CENTURIONE GRAZIOLI

znan po vsem Krasu, je na vseh svojih inšpekcijskih potovanjih po naših vseh (zadnje čase je bil v Tolmaju Senožečah; St. Petru in drugod) spremiljan od agentov in miličnikov, ki jih je včasih do 20. O vsakem takem njegovem prihodu je telefonično obveščena karabinjerska postaja, da ukrene vse potrebno za varstvo tega kraškega despota. Celo v Sežani, kjer ima svoji sedež, se nikamor ne premakne brez močnega varstva agentov in miličnikov. Tržaško časopisje navdušeno piše, kako prisrčno je centurione Grazioli sprejet od vsega našega kraškega ljudstva in kako je to ljudstvo z vsem srcem udano svoji novi domovini in dučevu. Kljub vsemu, časopisje Grazioli o tem najbrž ne more prepričati.

OBČNI ZBOR DRUŠTVA „Tabor“ V LJUBLJANI

V nedeljo dne 24. aprila 1933 ob 9.30 je bil tvoren v beli dvorani hotela Union v Ljubljani II. redni občni zbor društva Tabor. Takaj ob otvoritvi je bilo sklenjeno, da se pošte pozdrav in zahvalo g. banu dr. Marušiću in pozdrav predsjedniku emigr. Saveza g. dr. Čoku.

Z ozirom na to, da je prostor v »Istri« zelo omejen, se ne bomo spuščali v podočno poročilo. Podali bomo le glavne točke in gledali obenem da bo slika verna in točna.

Prvi je podal poročilo tov. tajnik Že iz tega, kratkega poročila se je lahko vsakdo prepričal o vztrajnem delu članstva in odbora. Tu najomenimo le par števil. Članstvo je v tej poslovni dobi narastlo za 159 članov, tako da šteje sedaj društvo 659 članov. Vršilo se je 47 rednih sestankov s 40 predavanjami, odposlanih je bilo 1535 dopisov, prejetih pa 398.

Iz blagajniškega poročila je sledilo, da je bilo v tej poslovni dobi preko 173.000 Din prometa. Zgrajeno je bilo tudi društveno prenočišče, ki predstavlja vrednost Din 100.000 Din. Socijalni odbor je tudi marljivo deloval. Razposlanih je bilo mnogo prošenj posebno za obleke in pa posteljino. Društvo je po svojih močeh storilo vse, za lajšanje bede med članstvom, čeprav žalibog premnogokrat radi pomanjkanja sredstev ni bilo mogoče prošnjam ugodišti. Sledilo je še poročilo pevskega odseka, dramatičnega odseka in mandolinističnega odseka. V vseh teh odsekih je društvo marljivo sodelovalo in se udeleževalo zelo pogostih vaj. Vse naše prireditve in tudi nastopi v radiju, so vsakomur dokaz, da naše članstvo dela. Ce se pojavitljo v enem ali drugem odseku gotove govorice je to le dokaz, da se članstvo za društvo zanima, da hoče pri stvari sodelovati in da vsekakor pozorno sleči delovanju vodstva. Dobrohotna kritika od katerekoli strani je vedno koristna ter se tega zaveda vodstvo in članstvo, društvo pa je obojim dragoo.

Tov. predsednik je v svojem poročilu predlagal, da se v »Istri« objavi javna zahvala v imenu vseh naših članov vsem

onim, ki so stali društvu ob strani in ga tudi gmotno podpirali ob vsaki nabiralni akciji. Posebno pa se zahvaljujemo gg. stavbenikom, našemu vrlemu učiteljstvu, ki se je res velikodušno odzvalo naši akciji, ter emigrantskemu društvu »Krn« v Črnomlju kakor tudi društvu »Edinost« v Škofiji Loki, tuk. vodstvu Rdečega Kriza in spon vsem, ki so pokazali veliko razumevanje našega položaja in teženj. Na tem mestu bodi izrecena tudi zahvala g. Jeranu, ravnatelju akad. kolegija in ravnatelju realke v Ljubljani in Hočevarju, za dobrohotno odstopitev lokalov v kolegiju in na realki in vsem gg. predavateljem. Emigracija včlanjena v društvu »Tabor« je vsem hvaležna.

Volitve so bile zelo živahne. Za predsednika je bil izvoljen tov. Šaša Strekelj, za podpredsednika tov. Bensa. Ostali obornici pa: Brišček Ivan, Ing. Gerl, Grgorčič, Just, Lukežič, Runtič, L. Skert, Velikanjeva in Višnjevec. Revizorji: Bole, Kolarč in Pipan.

Načelniki odsekov: za dram. ods. Poljak, za pev. ods. Ukmari, za mand. ods. Simčič, za soc. ods. Belingarjeva, za družbeni ods. pa Cerkvenik. Pevvodija, režiser in učitelj mandolinistov, neizprena.

Občni zbor je v imenu kluba primorskih akademikov pozdravil g. Černigoj, želec tudi nadalje čim več uspeha v našem delovanju. Izrazil je tudi željo za čim tesnejše sodelovanje.

DRUŠTVO TABOR GRAFENAUERJU

U soboto zvečer, dne 22. 4. t. l. se je vršil v dvorani hotela Union v Ljubljani koroški večer, v čast koroškega borca Fr. Grafenauerja, ki mu je bilo ob tel priliki izročeno odlikovanje jugosl. krone, za zasluge, ki si je pridobil za narod. Naše društvo, ki je s koroškim klubom v prisrčnih odnosa, se je tega večera udeležilo v lepem številu. Članica in član društva, sta izročila jubilantu šopek rdečih nageljnov in v imenu primorske omladine izrazila željo, da bi skupni naporci čimprej pripomogli do osvoboditve izpod tujega jarma.

PRAVO DARILLO!

Zlato polnilo pero
od Din 50.- dalje,
dijska peresa
od Din 35.- dalje.

Popravlja peresa
vseh znakov:

A. PRELOG

LJUBLJANA — MARIJIN TRG
(vogal Wolfova)

OBČNI ZBOR DRUŠTVA »SOČA«
DOLNJA LENDAVA.

Podružnica društva »Soča« v Dolnji Lendavi, bo imela svoj redni letni občni zbor dne 7. maja 1933 v prostorijah restavracije »Poibjica« (pri kolodvoru), z začetkom ob 14 ur polpoldne, s sledečim dnevnim redom: 1. Pozdrav predsednika. 2. Citanje zapisnika zadnjeg občnega zobra. 3. Določitev dveh overovrateljev zapisnika. 4. Poročila funkcionarjev. 5. Volitve. 6. Ščitajnosti. Vabijo se vsi člani kakor tudi prijatelji društva, da se občnega zbra

Boleslav Trpin

špecijalna trgovina
sadja ter sadnih in
zelenjavnih pridel-
kov in izdelkov.

Ljubljana**Pasaža Nebotičnika**OBČNI ZBOR DRUŠTVA »ZORE« V
LJUBLJANI.

Prosvetno in izobraževalno društvo »Zora« v Ljubljani (Ljubljana-Šiška) ima v nedeljo 30. t. m. ob 9 uri določine v gostilni »Frankopanski dvor« (bivša gostilna Reininghaus) svoj redni občni zbor z običajenim dnevnim redom. Udeležba za redno članstvo — dolžnost! Odbor

GODIŠNJA GLAVNA SKUPŠTINA PO-
DRUŽNICE JUGOSLAVENSKE MATICE
U KASTVU

2 aprila o. god. održala je Podružnica Jugoslavenske Matice svoju redovitu godišnju skupštinu u Narodnem domu.

Skupštinu je otvorio odužim govorom predsjednik prof. Ribarić Josip, direktor Učiteljske škole, koji je medu inim spomenuo odlazak dosadašnjeg potpredsjednika g. Rajčića, sudskega savjetnika, i g. Draščića Lovra, bivšeg tajnika, koji su obojica premješteni iz Kastva u novosnovani okrug sud u Sušak.

Nakon prihvaćenih izvještaja birana je nova uprava na čelu sa dosadašnjim predsjednikom.

Iza ove glavne skupštine biran je za Kastavštinu odbor.

U FOND „ISTRE“

Ova rubrika nastavlja se i ove godine pod devizom.

Da bi »Istra« izlazila svakog tjedna redovito u normalnom formatu.

Bilježimo ova nova imena plemenitih darovatelja:

Ing. Ante Segre, za rasprodane blokove, Bos. Brod	Din 100.-
Veljko Segre, sin inženjera	Din 5.-
Dr. B. Bole, Beograd	Din 50.-
Matko Ivančić, za rasprodane blokove, Mandalina	Din 108.-
Ing. Krebel, Kneževi	Din 10.-
K. Ipavec, Dol. Lendava	Din 10.-
J. Ferjančić, Zemun	Din 20.-
J. Jajac, Celje, u počasti uspomene blag. pok. Marice	Din 10.-
Rodić	Din 10.-
Nakit-Vojnović Fran, Krk	Din 50.-
U prošlom broju objavljeno	Din 17.706.-
Ukupno	Din 18.069.-

DEFICIT DRŽAVNOG BUDŽETA

Trst, aprila 1933. U jednom službenom saopšenju talijanske vlade demantuje se vijest nekih stranih listova, da će ovo godišnji deficit u talijanskom budžetu iznositi 6 milijarda. Koncem marta o. g. kaže se u tom saopšenju, deficit iznosi 2.162 milijona lira, te će do konca budžetske godine porasti najviše do 4 milijarde lira.

JOŠ JEDNO SREDSTVO ZA DOBIVANJE „PRISTASA“ FAŠIZMA

Pula, aprila 1933. — Pokrajinska administracija za Istru ustanovila je dvadeset novčanih nagrada po 300 i 200 lira, koje će se ţrijebom podijeliti medju desetorici parova, koji do 28. oktobra 1934. Muževi moraju biti upisani u fašistički stranci!

POKUŠAJ ATENTATA NA MUSSOLINIJA

Trst, aprila 1933. — Prilikom nedavnog posjeta g. Mac Donaldu u Rimu pronio se glas, da je ubapšeno neko lice, koje je htjelo da izvrši atentat na britanskog i talijanskog predsjednika vlade. Utvrđeno je, da je to neki Poggi, rodom iz Aleksandrije, koji je na dan dolaska g. Mac Donalda kupio revolver i otiašao u Ostiju, gdje je Mussolini imao da dočeka Mac Donalda. Fašistička štampa donijela je vijest, u kojoj kaže, da se radi o — ludom neuračunljivom čovjeku...

Posestvo v prijazznem kraju Slovenije (pri Celju) obstojiće iz gospodarskih poslopljenijiv, travnikov in mnogo sadnih dreves, se prda za cirk 130.000.

Natančna pojasnila pri:

M. KOŽUH, Zagreb

Draškovićeva ulica št. 7.

Ig. Breznikar

Trgovina kave i caja. — Vlastita elektropriziona i elektromlin za mijevenje

ZAGREB, ILICA BROJ 65

Telefon 7657

Vam zlate duše, ki ste ob bridki izgubi našega nad vse ljubljenega soproga, očeta, starega očeta, brata in tasta, gospoda

IVANA MARTINUZZI

izkazali toliko sočutja, naša najiskrenješa

Z A H V A L A

Posebno zahvalo smo dolžni našim rojakom, ki so predraga pokojnika nesli k večnemu počitku, pevskem zboru primorskoga društva »Sloga« v Kranju za poslovilno petje, darovalcem cvetja in vsem onim, ki so ga spremili na njegovi zadnji poti.

Kranj-Škedenj-Materija-Trst, dne 19. aprila 1933

Žaluoče rodbine Martinuzzi, Babuder in Milli

Da izidjemo u susret nasim cijenjenim mušterijama u ovoj krizi, PONOVNO smo snizili cijene za predstojeću sezonu.

Hače od šota	Din 39.—	Košulje	Din 20.—

<tbl_r cells="4" ix="5" maxcspan